Poznámky k úvodní části PL/SQL PACKAGE

- 2.Část PL/SQL

Deklarace proměnných v PL/SQL

- jméno [CONSTANT] typ [:= výraz];
- typy
  - Standardní
  - BOOLEAN obsahující TRUE, FALSE, NULL
  - Kurzory
  - RECORD
  - TABLE

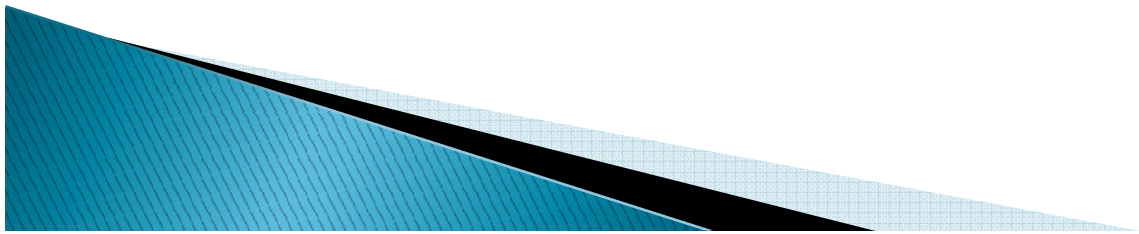

Nativní datové typy Oracle

- NUMBER [(velikost[, přesnost])]
  - Číselný typ
    - velikost 1 .. 38 počet pamatovaných platných cifer
    - přesnost -84 .. 127 zaokrouhlení,
      pro záporné se zaokrouhluje na desítky, stovky, ...
  - NUMBER ~ reálné číslo
    NUMBER(10) přirozené číslo na 10 cifer
    NUMBER(5,2) -999.99 .. +999.99
    NUMBER(5,-2) -9999900 .. +9999900

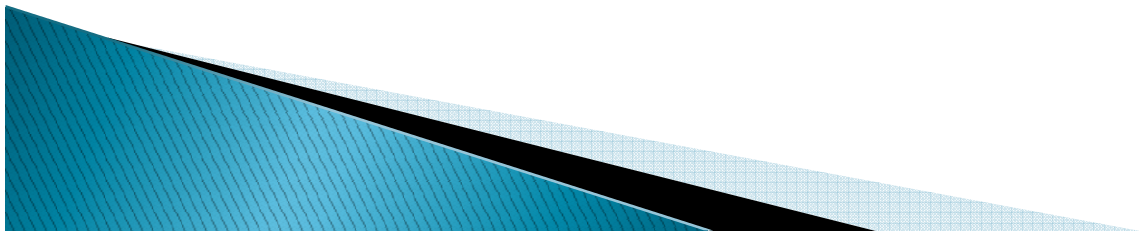

Nativní datové typy Oracle

- VARCHAR2(velikost),
  VARCHAR(velikost)
  - Řetězec s proměnlivou délkou
    - velikost max. 4000 znaků (dop. max. 2000 znaků)
  - Oracle doporučuje používat VARCHAR2
  - Konstanty se uzavírají do apostrofů,
    Apostrof se v konstantách zdvojuje

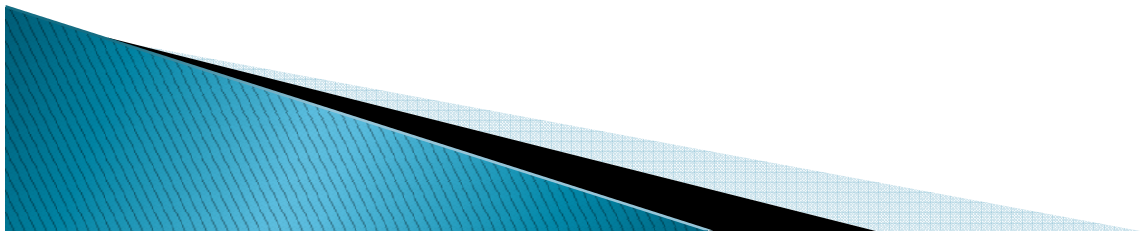

Nativní datové typy Oracle

- CHAR[(velikost)]
  - Řetězec s pevnou délkou
    - velikost max. 2000 znaků, default 1 znak
  - Konstanty se uzavírají do apostrofů, Apostrof se v konstantách zdvojuje

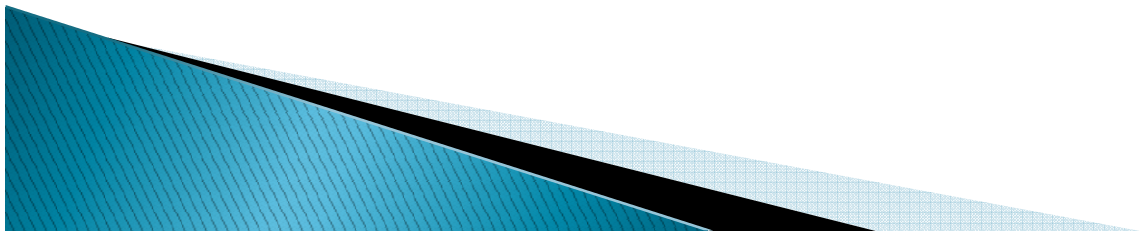

Nativní datové typy Oracle

- DATE
  - Datum + čas s přesností na 1 sec.
  - Konstanty se uzavírají do apostrofů,
    Zápis by měl odpovídat nastavení jazyka na klientském počítači.
    Standardní americký formát je ’10-JAN-2005’

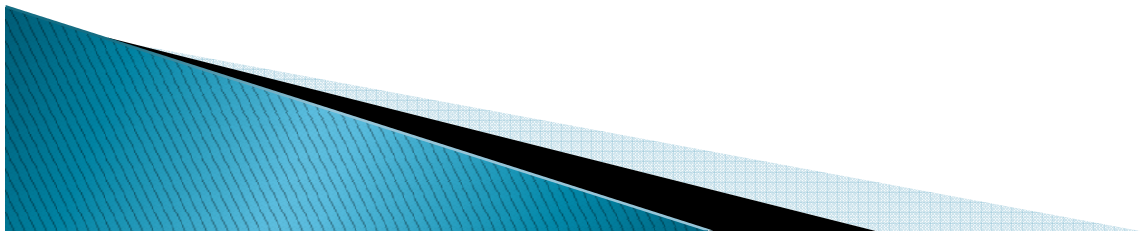

Nativní datové typy Oracle

- RAW(velikost)
  - Obdoba CHAR pro binární data
  - Konstanty se zapisují do apostrofů v hexadecimální podobě
  - Pro konverze se používají funkce RAWTOHEX a HEXTORAW
    např. HEXTORAW(’7D7E’)

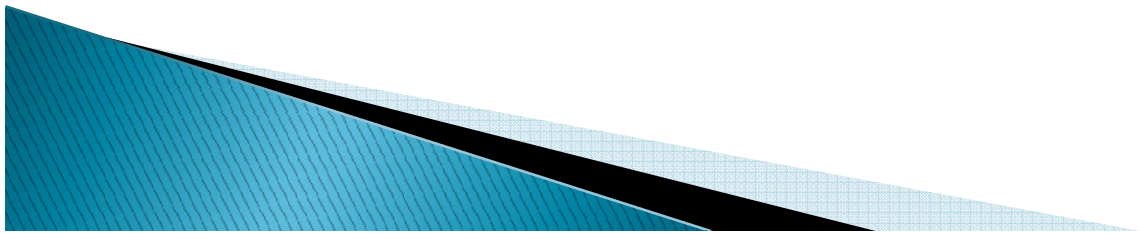

Nativní datové typy Oracle

- LONG, LONG RAW
  - Až 2GB dlouhé řetězce, nebo binární data
  - Mají velmi mnoho omezení
    - Jen jediný sloupec tohoto typu v tabulce
    - Téměř žádné povolené operace s nimi
  - Oracle je již nedoporučuje používat
  - Nahrazeny LOB typy (Large OBject)

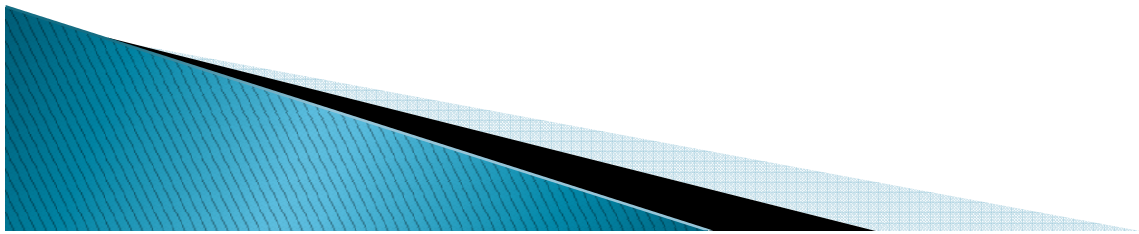

Nativní datové typy Oracle

- NCHAR, NVARCHAR2
  - Ke každému znakovému typu existuje typ začínající znakem N (National)
  - Liší se kódováním, použitým na straně serveru
  - Standardní typy používají hlavní znakovou sadu databáze
  - Národní typy používají národní znakovou sadu, která může (ale nemusí) být menší, než hlavní.
  - Význam má, pokud je jako hlavní znaková sada použité UTF-8, případně UTF-16

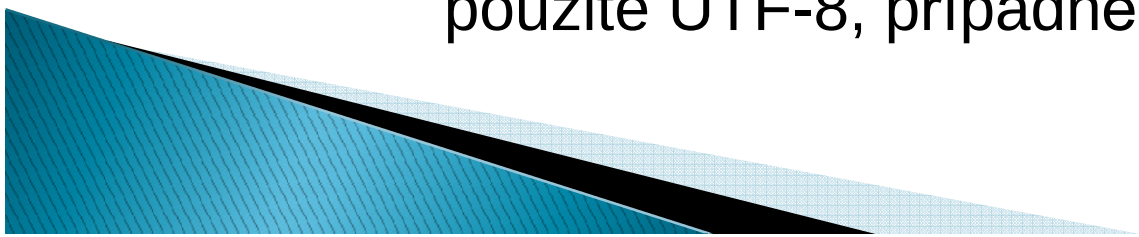

ANSI SQL datové typy

- CHARACTER(n) → **CHAR**(n)
  CHARACTER VARYING(n)
  CHAR VARYING(n) → **VARCHAR**(n)
  NATIONAL CHARACTER(n) → **NCHAR**(n)
  NATIONAL CHARACTER VARYING(n)
  NATIONAL CHAR VARYING(n)
  NCHAR VARYING(n) → N**VARCHAR**(n)
  NUMERIC(p,s) → NUMBER(p,s)
  INTEGER, INT, SMALLINT → NUMBER(38)
  FLOAT(b)
  DOUBLE PRECISION
  REAL → **NUMBER**

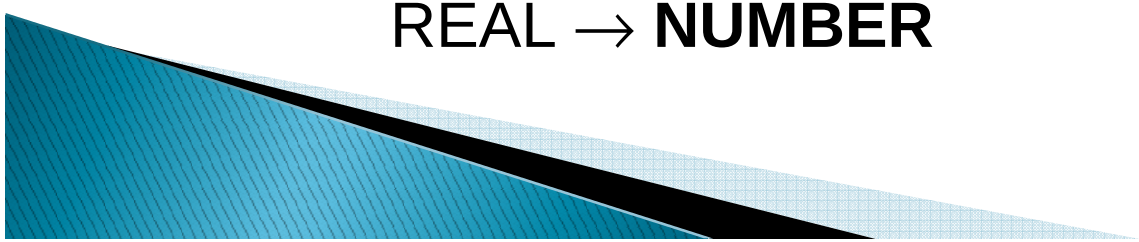

Upozornění – opakovaně!

- Hlídat na úrovni databáze všechny manipulace s daty, které ohlídat jdou
  - Cokoli jde zadat uživatelem špatně, bude zadáno špatně
    - Integritní omezení, triggery
  - Čištění nekonzistentních dat je namáhavé a opravy jsou často nemožné
  - Lépe ohlídat vše centrálně, než v každé aplikaci zvlášť

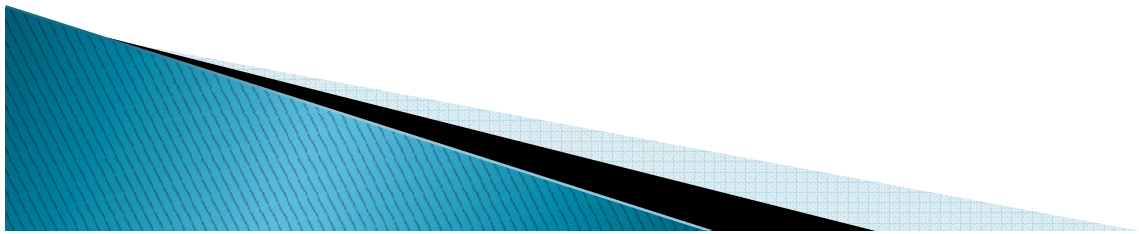

Deklarace typu v PL/SQL

- Explicitně jménem
  - X NUMBER(7,2);
- Kopírováním typu jiné proměnné
  - Y X**%Type**;
- Kopírováním typu sloupce
  - E EMP.Ename**%Type**;
- Kopírováním typu řádku
  - R EMP**%RowType**;
    - Record, obsahující pole odpovídající sloupcům
    - Přístup pomocí obvyklé tečkové notace

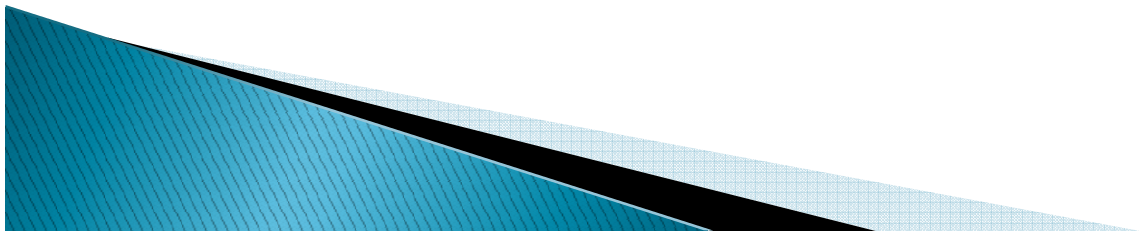

Příkazy PL/SQL

- Prázdný příkaz
  NULL;
- Přiřazovací příkaz
  proměnná := výraz;
- SQL příkaz
  UPDATE Emp SET Sal = Sal*1.05;
  DELETE FROM Emp
  WHERE EmpNo=1;

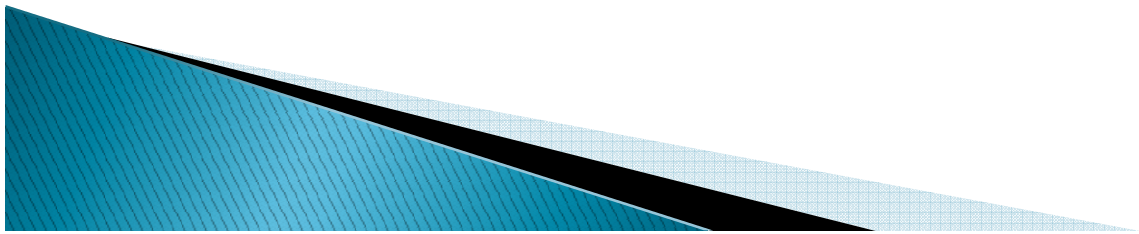

Práce s daty v tabulkách pomocí PL/SQL

- PL/SQL – integrovaný v rámci databázové platformy

```
SELECT {*} [seznam_polozek]
INTO
  [seznam_polozek_nebo_promenna_typu_zaznam]
FROM nazev_tabulky
WHERE podmínka_vyberu
```

- Podmínkou úspěšnosti je vždy vrácení jednoho řádku – záleží na WHERE – ve většině případů se podmínka v klauzuli vztahuje na konkrétní hodnotu primárního klíče

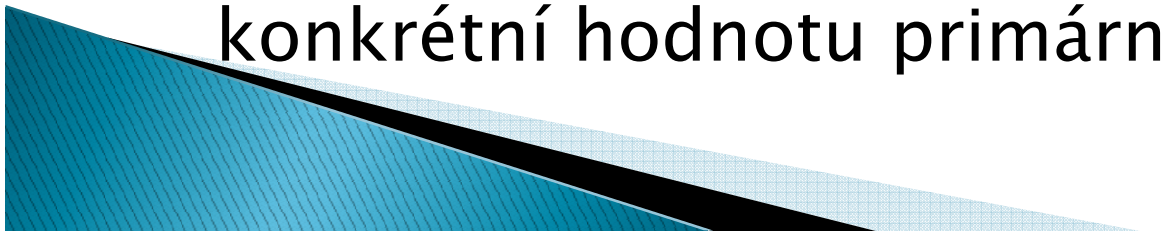

Práce s daty v tabulkách pomocí PL/SQL – příklad

```
SET SERVEROUT ON
DECLARE
  v_firma zakaznici.firma%TYPE;
  v_dluh zakaznici.dluh%TYPE;
BEGIN
SELECT firma, dluh INTO v_firma, v_dluh FROM
   zakaznici WHERE id_zak = 5;
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('v_firma = '|| v_firma);
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('v_dluh = '|| v_dluh);
END;
```

Píšeme čitelně aneb komentáře

- Každý programovací jazyk podporuje komentáře, které vám umožní psát přehledně a strukturovaně
(odkazuji na literární programování)

- Tyto komentáře podporuje mimo PL/SQL také standardní Oracle SQL
- Jednořádkový komentář `-- komentář`
- Víceřádkový komentář `/* komentář */`

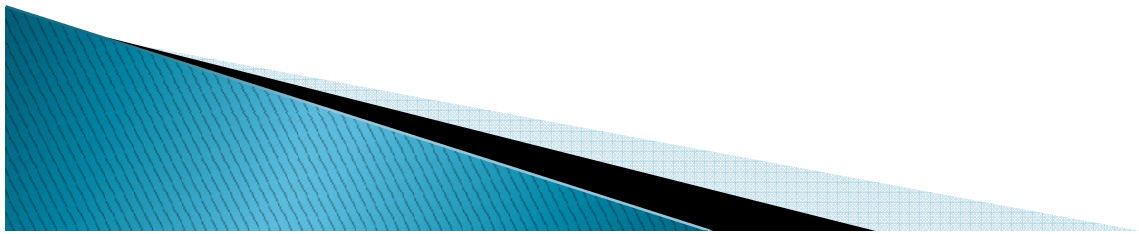

Operátory

Operátor	Operace
**	umocňování
+,-	unární plus, mínus
*,/	násobení, dělení
+,-,||	sčítání, odečítání, slučování
=,>,<, <=,>=,<>,!=,~=,^= IS NULL, LIKE, BETWEEN, IN	porovnávání
NOT	logická negace
AND	logický součin
OR	logický součet

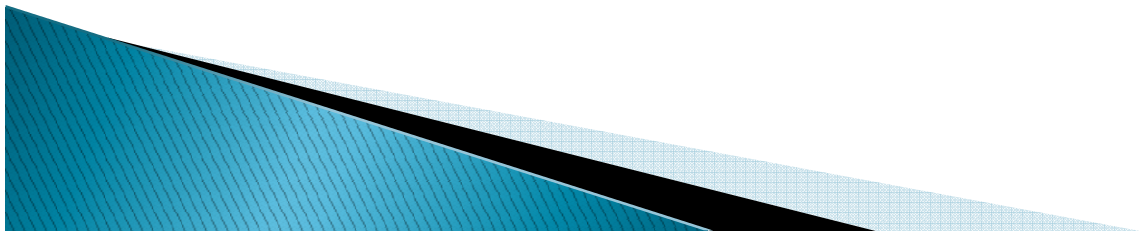

Proměnné

- Musí se před prvním použitím deklarovat
- Podporované datové typy:
  - libovolný SQL typ mimo LOB identifikátoru (`BLOB`, `CLOB`, `BFILE`)
  - speciální PL/SQL typ (`BINARY_INTEGER`, `PLS_INTEGER`, `BOOLEAN`) nebo jejich podtyp
  - složené datové typy (`RECORD`, `VARRAY`, `TABLE`)
- `PLS_INTEGER` umožňuje přímou práci s ALU, výhody: velká rychlost, range check

Deklarace proměnné

- Příklad deklarace proměnné:

```
DECLARE
   cislo NUMBER(4);
   i PLS_INTEGER;
   ks POSITIVE NOT NULL := 3;
   uspech BOOLEAN DEFAULT TRUE;
   text VARCHAR2(3000);
BEGIN
   -- programový blok
END;
```

Přiřazení hodnoty proměnné

- Existují tři možnosti přirazení hodnoty deklarované proměnné:
  - příkazem pro přiřazení hodnoty (:=)
  - výběrem hodnoty z dotazu, jehož výsledkem je jeden řádek (konkrétní hodnota):

```
SELECT AVG(sal) INTO my_sal
FROM emp;
```

  - výstupního hodnota procedury (tzv. OUT nebo IN OUT parametr procedury):

```
adjust_salary(7788, my_sal);
```

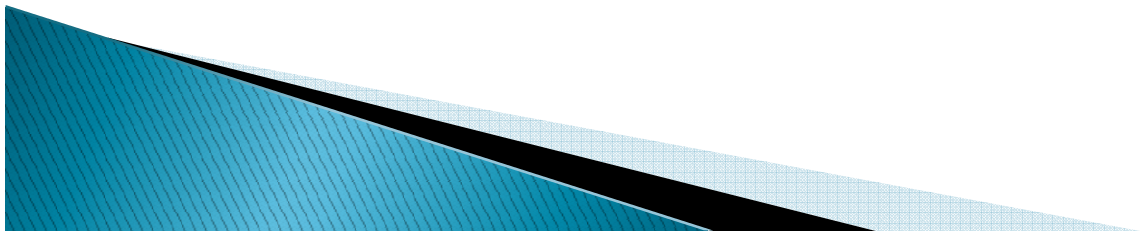

Užití proměnné

- Proměnné je možné dále užívat jak v PL/SQL, tak v SQL kódu (příkazy SQL mohou být volně užívány v PL/SQL bloku)
- Typické užití proměnné:
  - výpočet výrazu
  - parametry v SQL (přímým zadáním do SQL)
  - předání parametru to procedury či funkce
  - podmínky a cykly – výraz, iterátor
- Proměnné jsou deklarovány (platné) jen pro následující blok (viditelnost, tzv. scope)

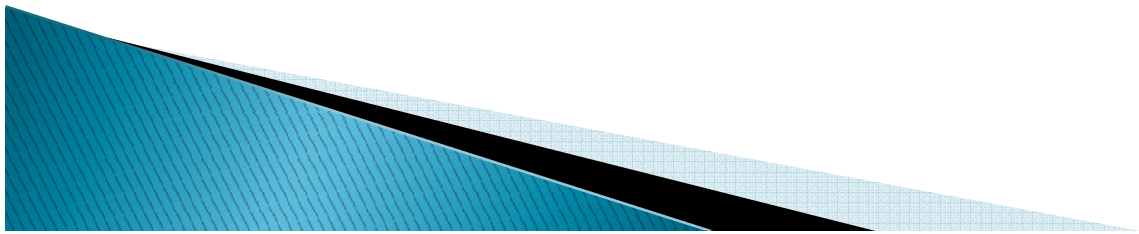

Konstanty

- Představují read-only proměnné
- Musí být inicializovány v okamžiku deklarace (`DEFAULT`, `:=`) stejně jako `NOT NULL` proměnné
- Klíčové slovo `CONSTANT`
- Př.

```
DECLARE pi CONSTANT REAL DEFAULT
3.14159265358979323846264383279502;
```

- Tzv. prázdné řetězce jsou vlastně `NULL` (zero-length strings are `NULL`s)
- Databázové položky mají před proměnnými přednost (PL/SQL vychází z SQL)

Způsob vyhodnocování

- Oracle PL/SQL používá pro vyhodnocení výrazů na místě podmínek

  zkrácenou Boolskou logiku

  tzn. vyhodnocuje zleva doprava a při prvním pozitivní úspěchu OR podmínky
  či prvním negativním úspěchu
  AND podmínky končí
  s vyhodnocováním příslušné části výrazu

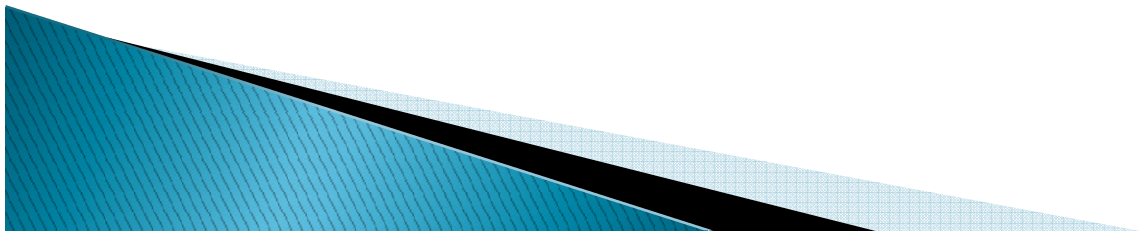

Cyklus s podmínkou na konci

- Kombinace `IF` a `EXIT` umožňuje přerušit cyklus kdykoliv v jeho průběhu
- Speciální případ je rozhodování s `EXIT` jako poslední příkaz cyklu – tzv. cyklus s podmínkou na konci (typický `repeat`)
- Místo zdlouhavého zápisu `IF – EXIT` lze užívat zápisu `EXIT – WHEN`

```
LOOP
   EXIT WHEN podmínka;
END LOOP;
```

Pojmenovávání cyklů

- Jednotlivé cykly (LOOP) či vícehodnotové rozhodování (CASE) lze pojmenovat pomocí návěští, ukončit pak lze lib. cyklus

```
<<outer>>
LOOP
    …
    LOOP
        …
        EXIT outer WHEN podmínka;
    END LOOP;
END LOOP outer;
```

Sekvenční cyklus

- Tzv. cyklus s pevným počtem opakování
- Iterátor (čítač) je implicitně deklarován jako typ `INTEGER` a je viditelný (scope) jen uvnitř cyklu
- Klasický `for` cyklus s hranicemi `<l, h>`

```
FOR counter IN [ REVERSE ] l..h LOOP
   -- posloupnost příkazů
END LOOP;
```

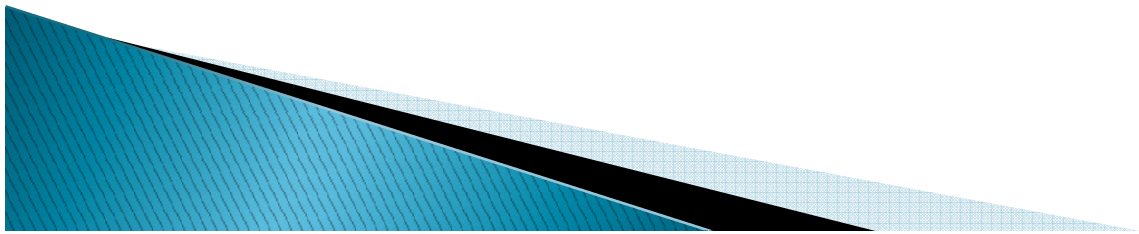

Posloupnost příkazů

- Není možné ukončit EXIT (slouží jen pro cykly), je nutné užít příkaz RETURN
- Pro skok na návěští lze užít příkazu GOTO
- Návěští definujeme pomocí <<*label*>>

```
BEGIN
   …
   GOTO insert_row;
   …
   <<insert_row>>
   INSERT INTO emp VALUES …
END;
```

Omezení skoků

1. Nelze provést skok do větvení–rozhodování, těla všech druhů iterací či podbloku
2. Také nelze skákat mezi různými bloky stejné úrovně (např. THEN a ELSE blok)
3. Rovněž nelze skákat z podprogramu do volajícího programu
4. Naopak lze provést skok z uvedeného do vyšších programových bloků
5. Skákat lze dopředu i zpět
6. Také lze skákat z ošetření výjimek zpět

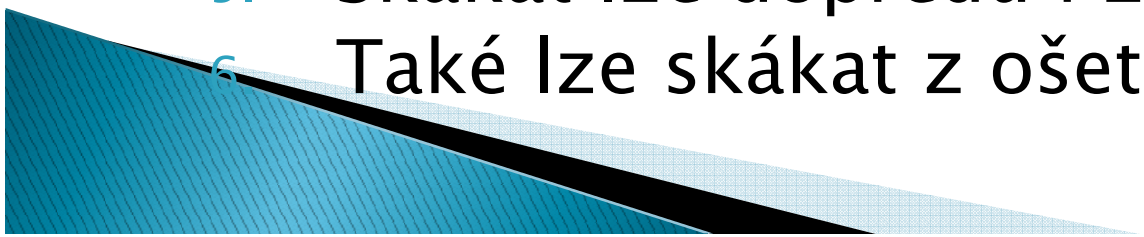

Zvláštní příkaz NULL

- Příkaz NULL představuje tělo podprogramu nevykonávajícího žádnou činnost
- Je užitečný tam, kde syntaxe nutí zadat příkaz či příkazy, ale my potřebujeme ponechat tuto část prázdnou
- Také je vhodný pro navrhování programu metodou shora-dolů

```
NULL;
```

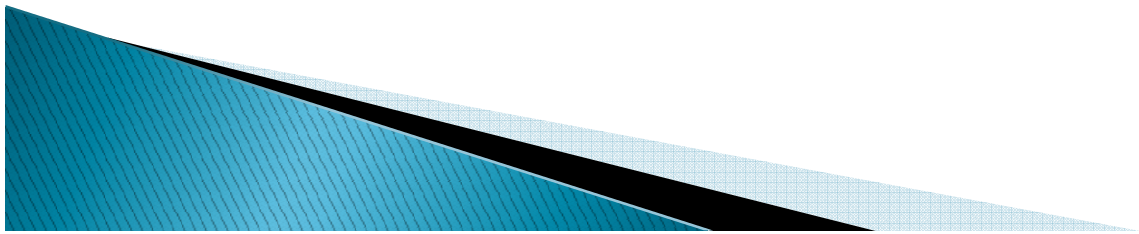

Parametrické kurzory

- Některé kurzory mohou být zavislé na parametru (tzv. parametrické kurzory)
- Deklarují se s uvedením parametrů a jejich typů – tyto parametry lze potom užít v SQL příkazu
- Při otevírání kurzoru (nebo v části IN cyklu FOR) potom specifikujeme konkrétní hodnoty pro parametry
- Parametry lze užít i v řetězcích typu LIKE

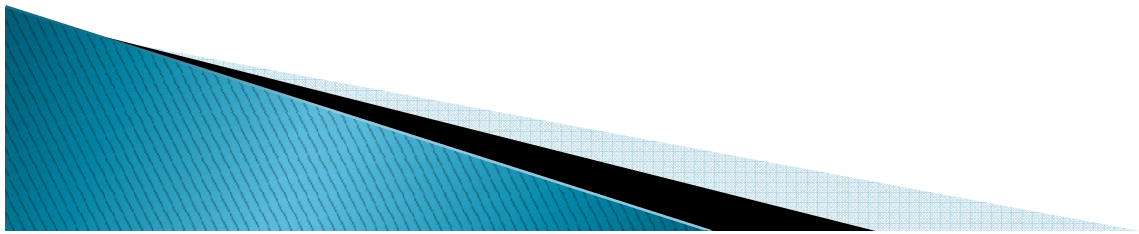

Příklad parametrického kurzoru

```
DECLARE
   CURSOR c1(min IN NUMBER) IS
        SELECT emp_id, name
        FROM emp
        WHERE age > min
        ORDER BY age DESC;
BEGIN
   OPEN c1(18);
```

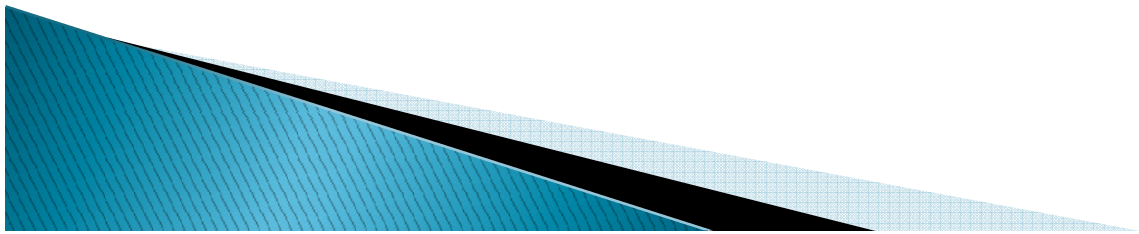

Omezení kurzorů

1. Kurzory nemohou zajistit variantní tvorbu SQL dotazu (např. přidání či vypuštění podmínky selekce či stanovení řazení)
2. Jsou určeny pro statické SQL dotazy
3. Existuje PL/SQL podpora také pro dynamické SQL dotazy, které jsou tvořeny „za běhu“
4. Některé dynamické SQL dotazy (tzv. nativní) pracují podobně jako kurzory
5. Musí být ale jednotného typu projekce

Užití nativního dynSQL

- Definice kurzoru jako tzv. odkazu
- Zadefinování dotazu klauzulí FOR

```
DECLARE
   TYPE typ_c1 IS REF CURSOR;
   c1 typ_c1;
   record emp%ROWTYPE;
BEGIN
   OPEN c1 FOR
        ‘SELECT id FROM emp’;
   …
```

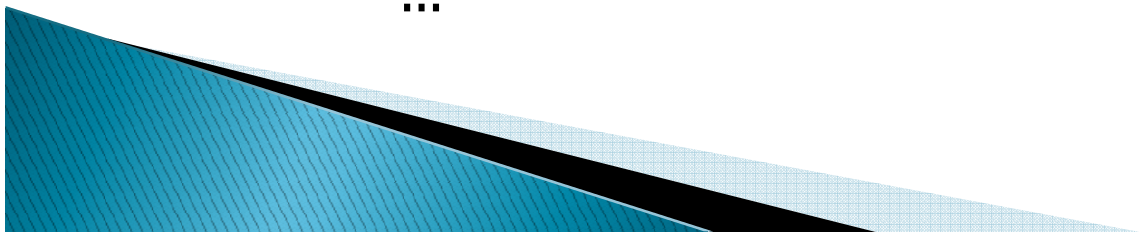

Chybová hlášení Oracle

- Oracle generuje chybová hlášení v rozsahu 0 až −19999
- Uživatel si může dále dodefinovat chybová hlášení v rozsahu −20001 až −20999
- Ke každé chybě lze stanovit text hlášení s délkou cca 2000 znaků
- Chyba 0 znamená úspěch
- Detekci chyb lze řešit v části `EXCEPTION`

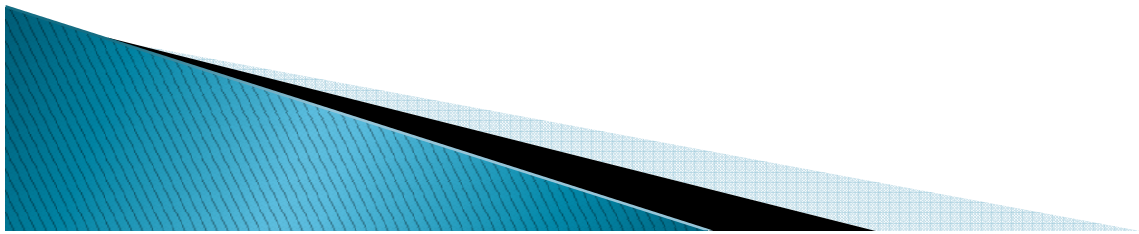

Řízení výjimek

- Specifikováním akronymu výjimky (obecné pojmenování) v části EXCEPTION zabráníme implicitní akci
  (konec PL/SQL kódu a oznámení chyby)
  a můžeme provést vlastní akci

```
EXCEPTION ZERO_DIVIDE THEN
   -- ošetření příslušné výjimky
END;
```

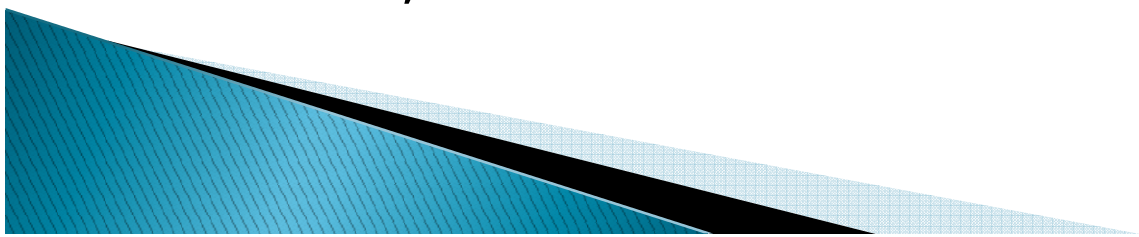

Vícenásobná detekce výjimek

- Je nutné v části EXCEPTION použít výběr pomocí klauzule WHEN

```
EXCEPTION
   WHEN ZERO_DIVIDE THEN
        -- ošetření
   WHEN OTHERS THEN
        -- ošetření
END;
```

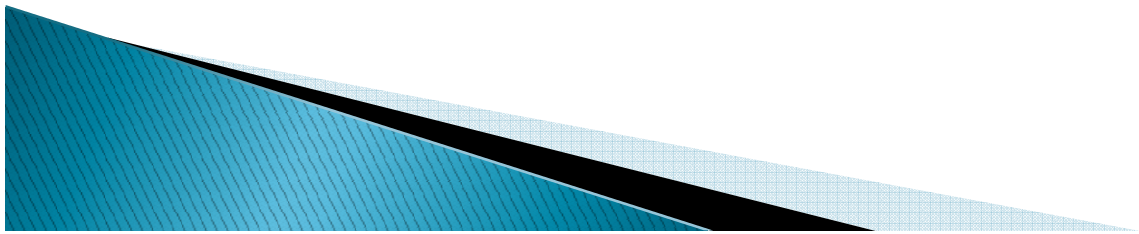

Založení vlastní chyby

- Existuje procedura `RAISE_APPLICATION_ERROR` s parametry kód chyby a text chybového hlášení
- Často se vyvolává v části pro řešení výjimek (po slově `EXCEPTION` v příslušném `WHEN`) spolu s příkazy pro potvrzení nebo rušení transakcí (informace do budoucnosti)

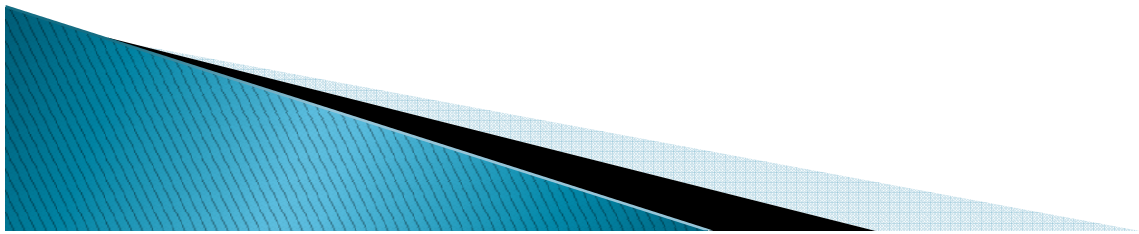

Vyvolání výjimky

- Zadefinováním nové výjimky v části DECLARE jako typ EXCEPTION vytvoříme další akronym pro vlastní výjimky (ošetřitelné v části EXCEPTION)
- Výjimky (standardní i nově definované) lze vyvolat klauzulí

```
RAISE výjimka;
```

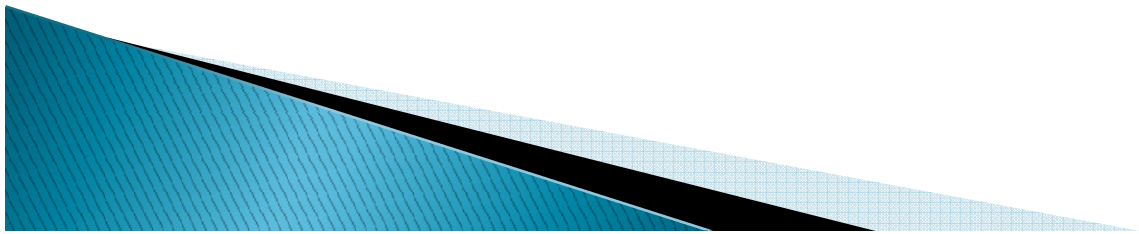

Programové balíky

- Programový balík je sdružením řady funkcí a procedur s vlastním jmenným prostorem a vlastním persistentním prostorem pro proměnné v rámci jedné session
- To umožňuje uchovávat hodnoty v rámci session pro řadu procedur a funkcí
- Ne náhodná analogie s objekty

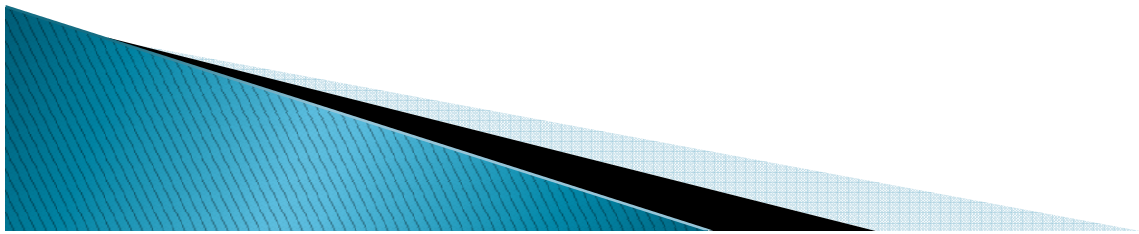

Tvorba balíků

- Dvě části – veřejné deklarace a tělo programového balíku
- CREATE PACKAGE *balík* AS *kód*;
- CREATE PACKAGE BODY *balík* AS *kód*;
- Uvnitř deklarací pouze plné hlavičky funkcí a procedur určených pro volání mimo balík
- V těle ostatní deklarace proměnných, definice příslušných veřejných objektů a také další privátní podprogramy
- Zpřístupnění pomocí tečkové notace

Externí procedury funkce

- Je možné definovat PL/SQL procedury a funkce, které jsou ve skutečnosti pouze voláními externích funkcí v jiných programovacích jazycích
- Místo PL/SQL kódu se za AS uvede
  - `LANGUAGE JAVA NAME 'třída';`
  - `LANGUAGE C NAME 'jméno'`
    `LIBRARY 'sdílená knihovna';`

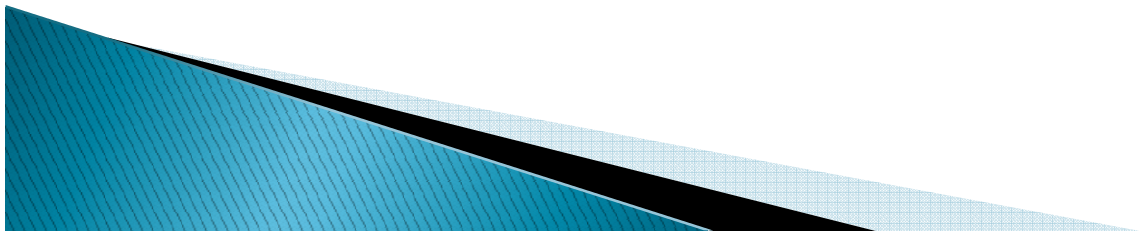

Pokročilé datové struktury PL/SQL

- **Kolekce** – seřazené homogenní skupiny prvků (odpovídá polím či seznamům), všechny **prvky kolekce** jsou jednoznačně identifikovány zejména **pořadím**, doména je přiřazena celé kolekci
- **Záznamy** – způsob uložení heterogenních dat stejné logické příslušnosti, jsou členěny na jednotlivá **pole**, které jsou identifikovány pojmenováním – doména je přiřazena jednotlivým polím

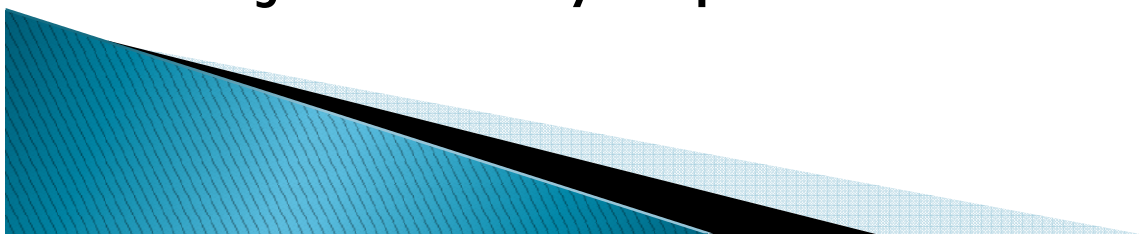

Kolekce

- Tři základní druhy kolekcí:
  - **index-by table** (asociativní pole) – identifikace prvků pomocí řetězce nebo indexu (čísla)
  - **nested table** (hnízděná tabulka) – odpovídá virtuální databázové tabulce, práce s ní je sekvenční

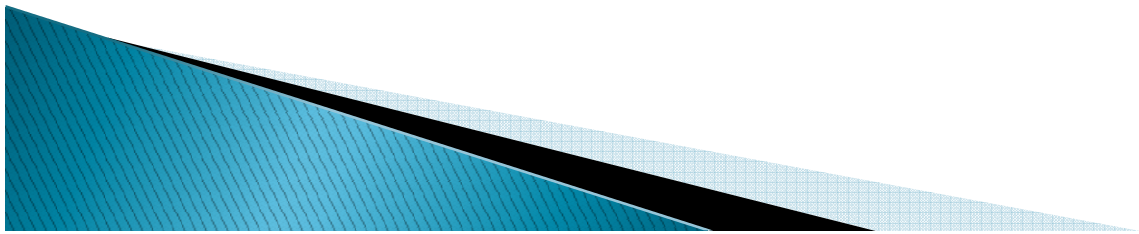

Kolekce

- **variable-size array** (dynamické pole) – tzv. varrays odpovídají klasickým dynamickým polím, uchovávají definovaný počet hodnot, pomalejší přístup SQL nástroji než k nested tables

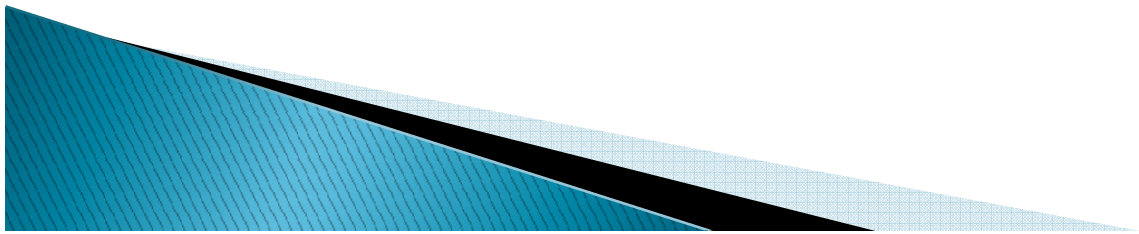

Asociativní pole

- Struktura známá z programovacích jazyků
- Různé typy indexů – integer nebo řetězce
- DECLARE

```
   TYPE tsal IS TABLE OF NUMBER
        INDEX BY VARCHAR2(64);
   sal tsal;
BEGIN
   sal('Jan Novák') := 12000;
END;
```

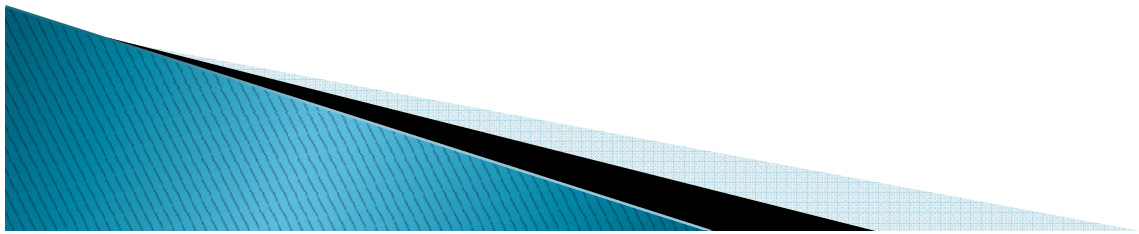

Nested tables

- Představují pole – množina (set, bag) v některých programovacích jazycích
- Lze ukládat tyto tabulky v databázových tabulkách (oboustranná kompatibilita)
- Deklarace:

```
DECLARE TYPE ntable IS TABLE
    OF element_type;
```

- Typ prvku může být lib. PL/SQL typ mimo odkazu (REF) a kurzoru (CURSOR)

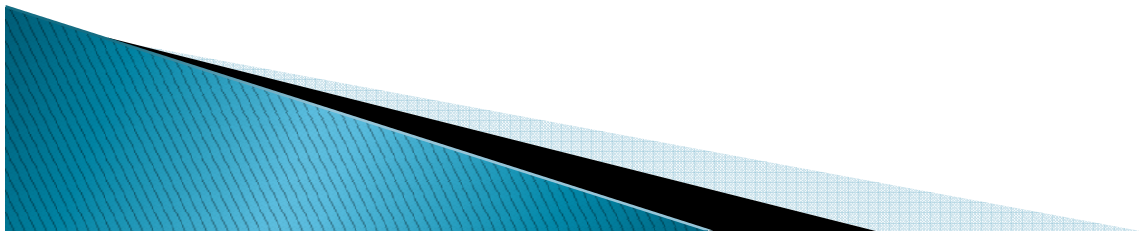

Dynamické pole

- Představuje klasické pole jiných jazyků – obsahuje nejvýše definovaný počet prvků homogenního typu
- Typ prvku odpovídá *element_type* v nested tables
- Deklarace:

```
DECLARE TYPE calendar IS
   VARRAY(366) OF DATE;
```

- Přístup: *collection*(*item_index*);

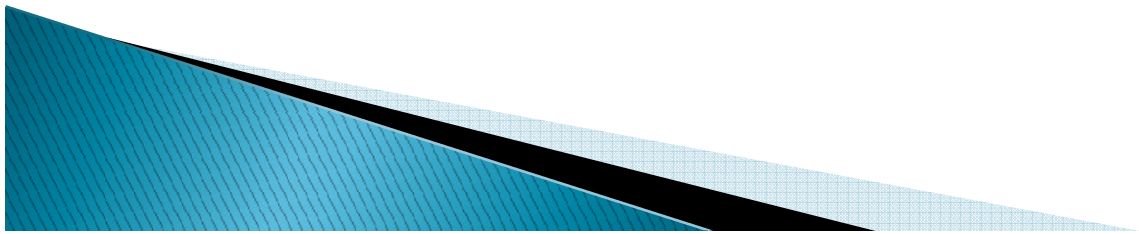

Přístup k prvkům kolekcí

- Jsou definovány metody pro přístup k prvkům kolekcí – `FIRST`, `LAST`, `PRIOR`, `NEXT`, `COUNT`, `EXISTS`, `EXTEND`, `TRIM`, `DELETE`
- Tyto metody se uvádějí jako prvky kolekci (např. *`emails`*`.COUNT`)
- Chování podobné vyšším programovacím jazykům (např. Perlu)

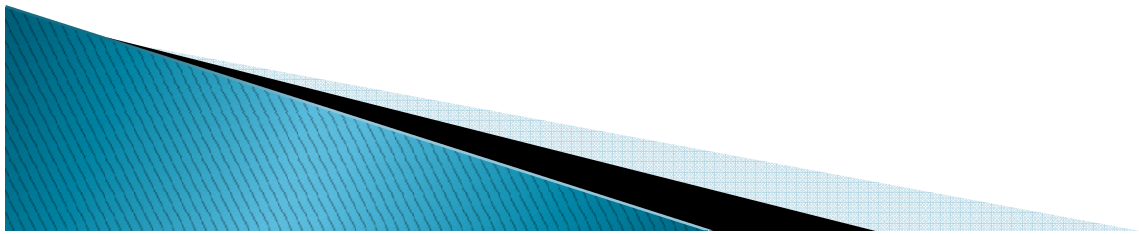

Bulk-bind mechanismus

- Řídící konstrukce FORALL představuje cyklus přes všechny prvky, který provádí tzv. bulk-bind mechanismus umožňující seskupit jednotlivé SQL příkazy do jednoho celku
- Výsledný SQL příkaz se provede jen jednou

```
FORALL i IN depts.FIRST..depts.LAST
   DELETE FROM emp
        WHERE deptno = depts(i);
```

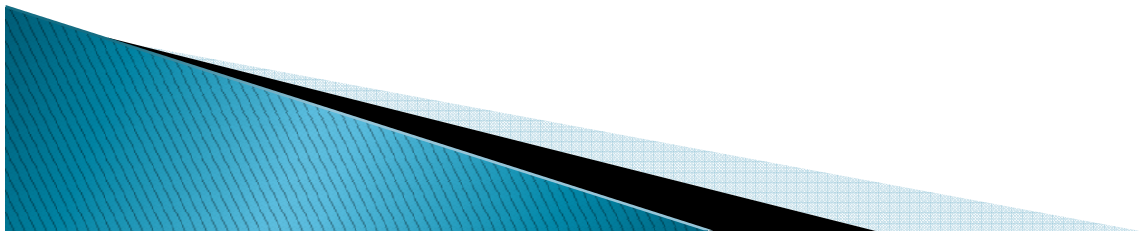

Míchání SQL a kolekcí

- Deklarací typu (CREATE TYPE) lze vytvořit typ obsahující nested table nebo dynamické pole
- Tento typ může být doménou atributu nějaké relace (tabulky)
- Nelze ovšem užít asociativní pole jako typ v SQL relaci (tabulce)
- Elementárním typem může být i záznam

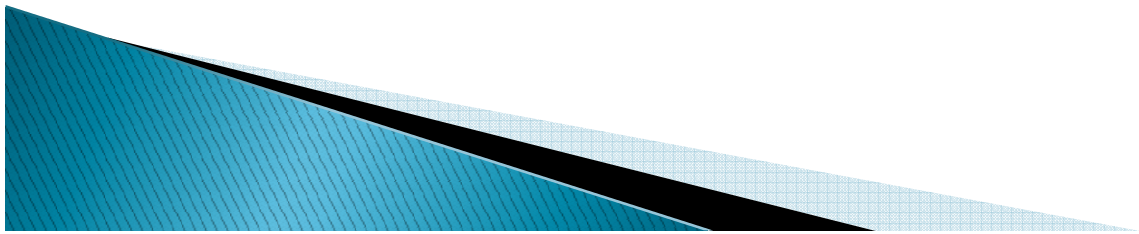

Užití kolekcí uvnitř SQL

- Použije se tzv. konstruktor kolekce:
  TypeName(*element*$_1$, ..., *element*$_n$)
- Při použití v SQL se na místo prvku kolekce dosadí přímo kolekce:

```
INSERT INTO people
    (name, emails) VALUES
    ('Jan Novák',
    TEmail('novak@seznam.cz',
        'jn@email.cz'));
```

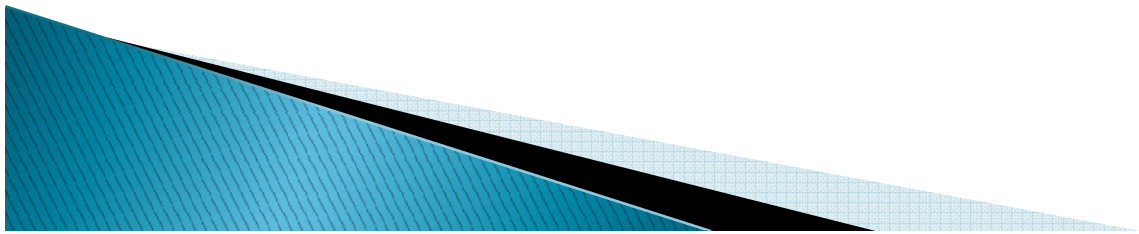

Zisk dat z kolekce do PL/SQL

- Využitím BULK COLLECT INTO klauzule lze získat hodnoty z vícehodnot. dotazu do jedné kolekce

```
DECLARE
   TYPE tnum IS TABLE OF emp.no%TYPE;
   TYPE tname IS TABLE OF emp.nm%TYPE;
   enums tnum;
   names tname;
BEGIN
   SELECT no, nm BULK COLLECT
        INTO enums, names FROM emp;
END;
```

- Existuje příkaz FETCH…LIMIT pro omezení počtu ř.

Záznamy

- Záznamy jsou heterogenní datové struktury
- Odpovídají záznamům v program. jazycích
- Deklarace:

```
DECLARE TYPE adress IS RECORD (
   street VARCHAR2(50);
   city VARCHAR2(30);
   postal NUMBER(5) );
```

- Přístup: `myaddress.city`

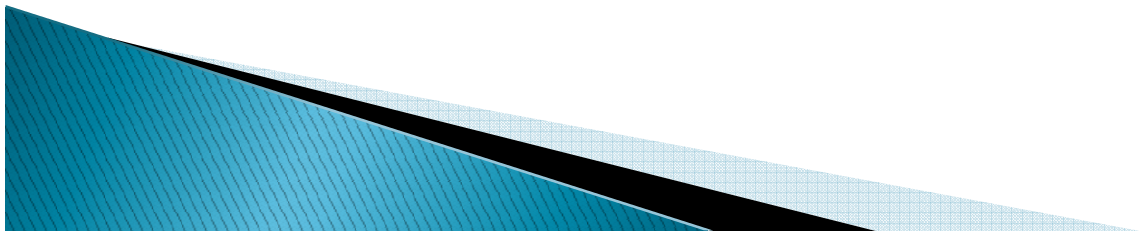

Tabulkové funkce

- Chceme získat výstup funkce jako datový zdroj v jiném SQL
- Použijeme funkci vracející nějakou kolekci (deklarujeme pomocí CREATE TYPE vhodnou nested table potřebného typu – struktury vracené tabulky)
- Pomocí TABLE() přetypujeme výstup této funkce v části FROM

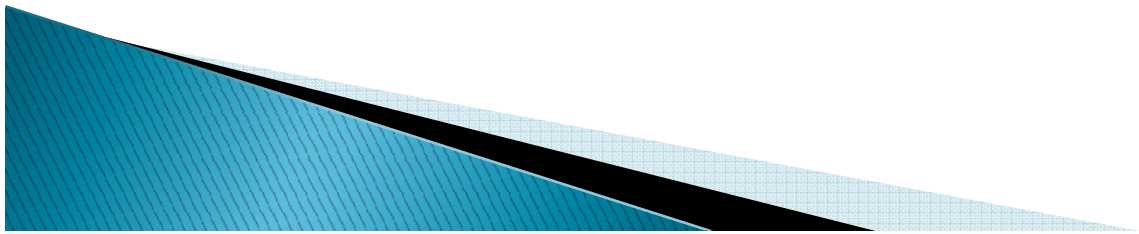

Příklad – definice

```
CREATE TYPE rada IS TABLE OF NUMBER;
CREATE FUNCTION seq (num NUMBER)
  RETURN rada AS
     sekvence rada;
     i NUMBER;
  BEGIN
     sekvence := rada();
     sekvence.EXTEND(num);
     FOR i IN 1 .. num LOOP
          sekvence(i) := i;
     END LOOP;
     RETURN sekvence;
  END;
```

Příklad – použití

- Je možné nyní získat n-prvkovou řadu prostým voláním:

```
SELECT column_value
    FROM TABLE(seq(n));
```

- Uvedený mechanismu skrývá rozsáhlé využití – možnost generovat tabulky funkcemi on-line